

ҰЛТТЫҚ КИІМ ДӘСТҮРІНІҢ ЕРЕКШЕЛІГІ МОЛ

Жобалау шығармашылығының бір түрі ретінде костюм дизайны адам өмір сүретін объективті әлемді құруға бағытталған. Заттық ортаның басқа объектілерінің ішінде костюм ең күрделі және ең жақсы ұйымдастырылған құрылымы.

Қазіргі уақытта бүкіл әлемнің сән дизайнерлері ұлттық киімдерге жүгінеді, өйткені бұл шығармашылықтың таусылмайтын қайнар көзі. Халықтық костюмде адам қағидасының терең көрінісі, әр элементтің мағыналылығы бар. Онда бірде-бір сәндік элемент немесе құрылымдық техника өздігінен болмады-бәрі орынды болды және костюмнің ыңғайлылығына, сұлулығына және қауіпсіздігіне қызмет етті. Сондықтан, ұлттық мұраны қолдана отырып, заманауи киім жасау туралы сөз болғанда, ең алдымен, оның ең тән белгілерін дамыту: ансамбльдік, ұтымды қесу, форма мен декордың бірлігі.

Дизайнерлер шешетін көптеген міндеттердің арасында ортақ бір нәрсе – заманауи адамның келбетін жасау. Өйт-

кені, сыртқы келбеттің сипаты, киім стилі, тәртіп, өзін-өзі қабылдау-бәрі адамдардың ішкі мәдениетін, олардың дүниетанымын көрсетеді.

Костюм жасау немесе киім жасау кезінде суретші әрдайым халықтық өнер қазынасының таусылмайтын қорын не және қаншалықты пайдалану керектігін қайта шешуі керек. Ұлттық нақыштағы киім қатаң функционалды, мақсатына сай болуы керек. Егер бұл киім жаппай болса, модельдеудің табиғаты жас ерекшеліктерін ескеруі қажет. Өткеннің материалдық мәдениетінің бірегей көрінісі қазақ халқының костюмі болып табылады. Ол даладағы өмір сүру жағдайларының әсерінен ыстық жазда және қатал қыста, жел мен аязбен жасалған. Онда халықтың эстетикалық мұраттары, оның өмір салты,

әлеуметтік баламалары көрініс тапқан. Қазақтардың киіміне арналған дәстүрлі материалдар мақта-мата және жүн маталар, үлбір, былғары, жіңішке киіз, түйе жүнінен, сирек қой жүнінен, шұғадан жасалған шекпен болды.

Ұлттық костюмді мұқият білуді ескере отырып, халықтық мотивтерге сәйкес киім жасау қазіргі заманғы киімнің даму перспективаларын, оның силуэт формаларын, пропорцияларын, ассортиментін, құрылымдық және колористикалық ерекшеліктерін және тіпті бөлшектерін білуге негізделуі керек. Дәл осы атау ұлттық көркемдік бейнені жасаудың өзекті құралдарын таңдауға көмектеседі. Әлеуметтік бағдарланған, замандастарына киім тасымалдаушы ретінде жұмыс істейтін дизайнер кешегі күнді сезініп қана қоймай, болашаққа да жұмыс істеуі керек. Уақыт байланысы бұрмаланбауы және үзілмеуі керек.

**А. КУПЕНОВА,
К. ТЕМИРШИКОВ,
А. КОЙЛАНОВА,
«Жеңіл өнеркәсіп
бұйымдарының
технологиясы және
конструкциялануы»
кафедрасының
оқытушылары**